

Portrætfotografen Maurice (Timothy Spall) får nok et smil frem på en ung bruds læber.

Portrætfotografens kvinder

*Neuroserne og fortielserne blomstrer i 'Secrets and Lies'.
Det gør skuespillet også.*

af Henrik Uth Jensen

Mike Leigh er pinlighedens mester, og det er hans præcise skildringer af det pinlige samt en sikker håndtering af de følelser, vi normalt ikke vil stå ved, der har givet ham et bredt publikum. Det pinlige er en sikker komisk drivkraft, og tilsat socialt engagement og

en stænk realistisk eftertænksomhed får Leighs film den troværdighed og relevans, som i Cannes sikrede *Secrets and Lies*. De gyldne palmer foran *Breaking the Waves*.

Personligt har jeg dog aldrig fundet fornøjelse i hans tidligere film og gik ikke ligefrem til *Secrets and Lies* med store forventninger.

Hvis man har det dårligt med hysteriske, grædende og smagløse kvinder og finder dem enten direkte irriterende eller pinlige, bør man

nok undgå *Secrets and Lies*, hvor hovedpersonen, Maurice, er omgivet til overflod af den slags kvinder. De generer ham tydeligvis, men alligevel distancerer han sig ikke fra disse uskønne eksemplarer af det skønne køn. Han er, ligesom instruktøren, dybt solidarisk med sine kvinder, og det er lidt af en bedrift.

Maurice lever af at fotografere andre mennesker. Portrætter og bryllupsbilleder udgør det meste af hans omsætning. Hans job består i grunden i at få folk til at smile. Det er han god til. Han er en omgængelig mand, der elsker sin familie. Sin kone, sin søster og sin niece. Og de elsker alle ham. De kan til gengæld ikke udstå hinanden.

Konen, Monica, går hjemme med alle sine borgerlige aspirationer og omdanner lidt efter lidt deres forstadshjem til et udstyrsstykke for Bo Bedre. Der mangler sådan set kun børn til at sætte liv i det perfekte liv. Søsteren, Cynthia, arbejder på fabrik og holder sig ellers hjemme i sin forfaldne lejlighed uden toilet, hvor hun drikker og plejer sine dårlige nerver, mens hun går sin datter, Roxanne, på nerverne. Denne arbejder som gadefejer og har ikke lyst til at introducere moderen for kæresten Paul der naturligvis er præcis så veg og omgængelig som Maurice. Således lever de alle hvert sit liv, mens de venter på, at Roxanne skal fylde 21 år, og den store fødselsdag skal bringe familien sammen på godt og ondt.

Maurice har indrettet sig tålmodigt i den anspændte stemning, hvor kvinderne slides op indvendigt af nag, bitterhed og misundelse. Bag-

grunden for disse følelser bundet i alt det usagte – i de hemmeligheder og løgne, der har givet filmen titel. Fortidens fortællinger farver nutiden, hvor ingen har mulighed for at komme ind til problemets kerne. Kun en udefrakommende – en ung, sort kvinde, der leder efter sin mor – kan udløse de opbyggede spændinger.

Suspense er for Hitchcock den bombe under bordet, som lader den trivielle samtale med betydning og spænding, fordi vi alle ved, at bomben meget snart vil eksplodere. Mike Leigh sætter alt på plads, så da dagen for Roxannes fødselsdag endelig oprinder, er der ikke blevet placeret én, men adskillige bomber under bordet. Under høflighederne og den akavede hverdagsdialog kører en subtekst, som ikke altid er hørbar for de implicerede, men til gengæld er tydelig i publikums ører.

Hemmelighederne og løgnene kan hvert øjeblik eksplodere op i ansigtet på fødselsdagsbarnet og de øvrige tilstedeværende.

Skuespillet

Secrets and Lies er først og fremmest skuespillernes film. Mike Leigh bygger konsekvent sine scener op omkring skuespillerne, så han får det optimale ud af dem. Hele hans arbejdsmetode er centreret omkring skuespillerne, der tidligt i processen inddrages og med improvisationer delvist er med til at skabe det manuskript, som siden kommer til at ligge til grund for filmen. Med en sådan arbejdsproces er det forståeligt, at de alle er trænedede teaterskuespillere og stort set alle er til-

knyttet Leigh i forvejen. Især Timothy Spall, der har arbejdet sammen med Leigh hele tre gange tidligere. Bl.a. i *Life is Sweet*. Han er altid perfekt i rollen som den godmodige bamse, men fotografen Maurice er en plaget mand. Så her spiller han reelt Maurice, der spiller godmodig bamse – men sådan er måske mange godmodige bamser? I komedieserien *Outside Edge* spillede Spall sammen med Brenda Blethyn, som her er søsteren Cynthia. Hun spiller hele tiden helt ude på kanten af sammenbruddet med stemmen i højt leje og et uroligt kropsprog. Det kan virke for meget, men sådan er Cynthia åbenbart. Blethyn har tidligere arbejdet sammen med Mike Leigh i tv-filmene *Grown Ups*, mens Marianne Jean-Baptiste, der spiller Cynthias sorte veninde, spillede i Leighs teaterstykke *It's a Great Big Shame!* (93). Veninden Hortense er ikke en del af familien, og det er måske derfor, at hun er den eneste med integritet og selvspekt. Den eneste figur, man ikke behøver at vise overbærenhed.

Phyllis Logan debuterede med hovedrollen i Michael Radfords *Another Time Another Place* (83) og har siden været tilknyttet ham på film og tv. Rollen som Monica er således hendes første samarbejde med Leigh. Hun giver Monica den fernis af opadstræbende respektabilitet, der kun akkurat skjuler utilfredsheden med ønskedrømmen. Monica er i den svære situation, at hun konstant må spille lykkelig og derfor lader alle sine indestængte frustrationer gå ud over sin mand.

Med *Secrets and Lies* får de alle mulighed for at spille på følelserne med en troværdighed hinsides naturalismen, for der findes ingen så ynkelig som Cynthia og ingen så engleblidt tålmodig som hendes bror. Men selv hvis man ikke tror på personer, må man beundre filmens fine afdækning af de roller, vi ofte tager på os for at fungere i det daglige. Sagt meget banalt minder den os om, at først ved at lægge den mørke side frem, bliver den lyse side troværdig.

Det pinlige

I *Naked* lod den britiske instruktør pinligheden være det redskab, som

Løsning på et af filmkunstens vanskelige problemer. Fra venstre: Jane, Hortense, Cynthia, Maurice, Monica, Roxanne og Paul.

hovedpersonen Johnny (David Thewlis) brugte til at vise sin vrede og sin foragt for andre mennesker og de etablerede omgangsformer. Skønt Johnny som de fleste hos Leigh i en forstand er offer, bliver pinligheden for ham en taktik til at støde folk fra sig. Den udspringer af et overskud. Det gør den ikke i *Secrets and Lies*, hvor først og fremmest Cynthia er pinlig, når hun udstiller sin egen selvforagt og generelt udgør en medynkvækkende figur. Hun forsøger at undgå det pinlige og følge de accepterede omgangsformer. Når det ikke lykkes, bliver det pinligt. Og når hun til sidst opgiver det og i sin afmagt afslører sine hemmeligheder bliver det ikke blot pinligt, men pinagtigt, og datteren må i første omgang reagere ved for tøret at forlade sit eget fødselsdagsselskab.

Men her er det, at den pinlige ærlighed viser sig, at have den modsatte virkning end i *Naked*. Ved at bringe hemmelighederne frem i lyset og blotlægge alle konflikter bliver det muligt for alle at nå en forståelse. Fødselsdagsselskabet ender således i en katarsisk følelsesudladning, hvor kvinder må trøste hinanden, og Maurice langt om længe tager bladet fra munden. Det er forbandet flot, hvis man altså tror på det. Det hviler fuldstændigt på skuespillet, og derfor er det vigtigt for Leigh at indfange hele ensembles udtryk. Dette får udtryk i hans løsning på et af filmkunstens vanskeligste problemer: Middagsselskabet.

Det sidste måltid

Alle kender billederne af den sidste nadver, men ingen ville selv placere sine middagsgæster fotogent på en lang række som disciplene omkring Jesus. Når man samles over et hyggeligt måltid, placerer man sig så tæt som muligt hele vejen omkring bordet, så samtalen ikke udgår fra et centrum, men går på kryds og tværs. For filmskaberens består problemet altid i at placere den sidste gæst, kameramanden.

Den klassiske løsning på problemet er subjektive indstillinger eller over-the-shoulder-shots, der bryder forløbet ned i en række aktion-reaktion-shots. Men den metode forhindrer lange uklippede forløb og totalbilleder, hvilket stemmer dårligt overens med Leighs stræben efter et samlet udtryk.

Leigh serverer et pænt Colum-

Cynthia forandrer sig gennem sine møder med Hortense.

bus-æg ved at placere alle personer tæt omkring det meget lille havebord og så lade en plads stå tom, fordi Maurice som vært må passe grillen og derfor hele tiden står lidt bagved og uden for selskabet. Som selskabets største personlighed har han endda fået så rigeligt med plads ved bordet, at de øvrige syv ikke behøver at sidde med bortvendte ansigter. Med denne opstilling bliver det muligt at se både den talende og de lyttendes reaktioner. Man ser samtidigheden. Det giver den ideelle indgangsvinkel til middagens afsløringer, hvor man ikke blot læser den talendes motiver ud fra situationen og ansigtsudtrykket, men de omkringsiddendes reaktion på den undslupne sandhed. Det stiller store krav til skuespillerne, der skal koordinere deres overraskede reaktioner. Hvis bare en af dem spiller lidt falsk, skal scenen tages om, men når det så lykkes, som det vitterligt gør her, får instruktøren også meget forærende, og skuespillerne gør de utroværdige karakterer troværdige. Så langt, så godt, og filmen gør næsten de uudholdelige kvinder udholdelige. Det gør den næsten god.

Secrets and Lies (...), UK 1995. I&M: Mike Leigh. P: Simon Channing-Williams. F: Dick Pope. Mu: Andrew Dickson. Kl: Jon Gregory. Medv: Timothy Spall, Brenda Blethyn, Marianne Jean-Baptiste, Claire Rushbrook, Phyllis Logan. Længde: 141 min. Udl: Warner & Metronome. Prem: 11.10.1996.

MIKE LEIGH FILMOGRAFI

Biografilm

Bleak Moments (1971)
High Hopes (1988)
Life is Sweet (1991)
Naked (1993)
Secrets and Lies (1995)

Tv-film

Hard Labour (1973)
Nuts in May (1975)
The Kiss of Death (1976)
Abigail's Party (1977)
Who's Who (1978)
Grown Ups (1980)
Home Sweet Home (1982)
Meantime (1983)
Four Days in July (1984)

Kortfilm

The Birth of the Goalie of the 2001 F.A. Cup Final (1975)
Old Chums (1975)
Probation (1975)
Afternoon (1975)
A Light Snack (1975)
The Permissive Society (1975)
Knock for Knock (1976)
The Short and Curlies (1987)
A Sense of History (1992)